

СТАНОВИЩЕ

От доц. д-р Росица Димчева, катедра „Теория на литературата“, Факултет по славянски филологии

Относно дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

По професионално направление: 2.3. Философия/реторика (Реторика и сатира) в Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Основание за представяне на становището е участието в състава на научното жури съгласно заповед № _____ РД на Ректора на Софийския университет „Св. Климент Охридски“.

Автор на дисертационния труд: Адриана Иванчева

Тема на дисертационния труд: „Визуално-реторически аспекти на карикатурата в Италия през XIX век“

Налице е едно ерудирано изследване, което има значение дори като библиографски справочник. Научните проучвания по темата са ползвани по оригиналните текстове на съответните езици, като са включени дори трудове на автори, достъпни за ограничен кръг познавачи. Показана е широка обща култура.

В сравнение с първичното обсъждане в катедрата работата на Иванчева е спечелила откъм яснота и стройност на композицията, въпреки че би могло да се желае още в това отношение, като се подобри систематизацията и се съкратят някои чисто познавателни отклонения като история на античната реторика, теория на трагедията и комедията, сократова ирония, хумор, типове сатира и пр. Но тук трябва да се има предвид обстоятелството, че докторантката идва в областта на хуманитаристиката от друга научна сфера, което е налагало да си изясни редица понятия и термини. Нещо повече, касае се за научно любопитство, което тласка вниманието към различни аспекти на проблема и така нарушава композиционната издържаност. Нещо естествено за един млад човек, което с опита ще се каналзира.

Основните приноси на дисертацията са в следните направления:

1. История на карикатурата през XIX век. Приносът на Италия и развитието на този тип творчество в Англия, Франция и отново в Италия. Процесът се разглежда аргументирано, като първата автентична графична революция, станала основа на медийна трансформация, чието значение се проследява до средствата за масова информация през XX век. Анализирани са със съответни примери най-значителните италиански и европейски карикатуристи от разглеждания период.
2. Реторика на визуалните изкуства с нейните ментални, фантазни, емоционални и подсъзнателни аспекти. Особен интерес представя въпросът за когнитивния мързел,

т.е. предпочитането на преки мисловни пътища, което обяснява влиянието на визуалните аргументи върху аудиторията, оказали се с по-голяма тежест от логическите доводи.

3. Най-същественят принос е разработената теория на карикатурата, още повече че у нас липсват изследвания в тази област въпреки наличието на едно значително карикатурно творчество през XX век. Появата на карикатурата се поставя във връзка с прогресивното разрушаване на идеала за изкуство, основано единствено на красотата. Изтъкнато е значението на този процес (тук бих прибавила Роден), дори за появата на явления като експресионизма. Символният и образен език на карикатурата (своеобразни пиктограми) се свързва основателно със семиотиката на културата. Разгледани са трите компонента на реториката на карикатурата: аудитория, карикатурист и обект на окарикуриране. Принос представя особено изследването на невербалната комуникация и по-специално – връзката на историята на карикатурата с развитието на физиогномиката. Основан на търсенето на деградация и деформация, интересът към физиогномиката е проследен от ренесансовите открития до тези на психоаналитиците. А що се отнася до практиката на художниците – от Леонардо да Винчи до Йеронимус Бош, Франсиско Гоя и Шарл льо Брюн. Ценни са наблюденията върху връзката между карикатура и анимация, както и върху стилистиката на карикатурата (не само като графика, но и като текст). Изхождайки от Ж. Бодрийяр, в дисертацията е направена интересна типология на карикатурата според степента на пресъздаване на симуляционния свят. Специално внимание е отредено на социалния катарзис при този вид творчество: проблемът за създаване не на външно (т.е. контролирано от медии или политика), но на вътрешно обществено мнение, което прави големия карикатурист говорител на гражданското общество. Изследвана е радиацията на карикатурата като начин на комуникация до съвременните инфраструктурни карикатури и сатирични графити.

Би било продуктивно след този сериозен труд върху графичната карикатура авторката да се насочи и към непосредствената практика на нейните творци. Такъв личен опит може да открие нови аспекти на разглежданите теории и дори да коригира някои техни становища. Например един изключително интересен концептуален автор е Анри Кулев – карикатурист, аниматор и филмов режисьор. През деветдесетте години на миналия век той публикува във в. „Култура“ като един български Гоя серия забележителни гротескни карикатури на конвулсиите в социалното съзнание на българското общество от т.нар. „преход“. Неслучайно тези гротески бяха използвани като илюстрации към сборниците с фейлетони на Станислав Стратиев, който, от своя страна прави дисекция на същия период. Налага се сравнението между въображението на драматурга-„карикатурист“ Станислав Стратиев и гротескната фантазия на филмовия режисьор Анри Кулев при работата му върху сценарии по същите фейлетони. И доколкото анимацията повлиява този тип карикатура.

В заключение предвид приносното значение на труда на Адриана Иванчева за осветляване историята на карикатурата, спецификата на визуалната реторика и теорията

на карикатурата считам, че може да ѝ бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“.

01.09.2019 г.

Доц. д-р Росица Димчева